

NON-FICTIE

AFRIKANEN ALLER LANDEN...

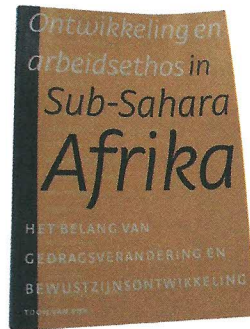
Afrikanen denken anders over arbeid dan bijvoorbeeld Europeanen. Dit verschil in arbeidsethos is een belangrijke verklaring van het feit dat Afrika steeds verder achterop raakt, aldus onderzoeker Toon van Eijk.

Ontwikkeling en arbeidsethos in sub-Sahara Afrika. Het belang van gedragsverandering en bewustzijnsontwikkeling.

TOON VAN EIJK

KIT Publishers

408 pagina's, 35 euro

Van Eijk woonde en werkte twintig jaar in Zuidoost-Afrika, huwde een Tanzaniaanse

en bouwde in de buurt van Dar es Salaam een huis. Dat zijn geen irrelevante feiten. Zijn Afrikaanse bestaan leverde de ervaring waarop Toon van Eijk zijn boek *Ontwikkeling en arbeidsethos in Sub-Sahara Afrika* fundeert: Afrikanen denken anders over arbeid dan bijvoorbeeld Europeanen. En dit andere arbeidsethos zou een belangrijke verklaring kunnen zijn voor het feit dat Afrika steeds verder achterop raakt.

Van Eijk: "We bouwden een huis in eigen beheer, dus regelden we zelf de elektriciens, timmermannen en loodgieters. Je spreekt een prijs en datum af, en denkt vervolgens dat alles voor mekaar komt. Vergeet het maar. Een dag later begint het gezeur al. Ze willen meer loon, andere afspraken, betaling vooraf. Na uitbetaling komen ze voorlopig niet meer opdagen. Het hele bouwproces blijkt één lange ellende. Maar zo leer je wel hoe het Afrikaanse arbeidsethos functioneert."

Dat betekent niet dat Afrikanen lui of ongeïnteresseerd zijn. "Afrikaanse boerinnen werken wel dertien uur per dag. Het betekent wél dat Afrikanen niet leven om te werken. Afrikanen werken om te leven." Zodra een bepaalde klus voldoende oplevert, dan is er geen reden meer om door te werken. De Europeaan zwoegt gewoon verder, ook al heeft hij zijn schaapjes allang op het droge. Daarom groeien de westerse economieën als nooit

tevoren en komen de Afrikaanse economieën niet vooruit.

Volgens Van Eijk kent Afrika een 'traditionalistisch arbeidsethos', terwijl het Westen sinds het einde van de negentiende eeuw een 'modern arbeidsethos' kent.

"Vreemd genoeg staat u ook erg kritisch tegenover het westerse denken over werken. Ergens noemt u het moderne arbeidsethos 'mensbedervend'.

"Ja, het arbeidsethos in bijvoorbeeld Nederland is volledig doorgeslagen. Niet bij iedereen, maar wel bij de meeste mensen. Ik ben net terug uit Tanzania, maar kan nergens zomaar op bezoek. Iedereen heeft het te druk, moet eerst in zijn agenda kijken. Teveel mensen worden ziek omdat ze te hard werken. Het welvaartsniveau is hoog, tegelijkertijd zit iedereen in de stress."

Tegelijkertijd ziet u ook voordelen in het traditionalistische arbeidsethos. Mensen werken minder hard, hebben minder geld en zijn daarom ook niet doorlopend op jacht naar materieel bezit.

"Helaas begint dat in de grote steden te veranderen. In Dar es Salaam staan hele wijken met peperdure huizen, ongetwijfeld betaald met corrupt geld. Rijke Tanzanianen willen geen simpele pick-up truck meer, maar

een luxe four wheel drive. Door toenemende contacten met het Westen, door ontwikkelingshulp, training in het buitenland, televisie en internet wordt bij Afrikanen de begeerte naar luxe gewekt."

In uw boek pleit u voor een derde weg, naast de armoedige Afrikaanse, en materialistische westerse modellen. Dat is de weg van de spiritualiteit, bijvoorbeeld door middel van Transcendente Meditatie, zoals verspreid door de Maharishi Mahesh Yogi en de Natuurwetpartij.

"Wereldwijd moeten we ons bewustzijn ontwikkelen. Transcendente Meditatie -TM- is een techniek om dat te doen. En er is veel wetenschappelijk onderzoek dat aantoont dat TM ook werkt. Nu is TM maar één weg naar een hoger bewustzijn. Iedereen moet zijn eigen weg vinden. Alleen wanneer het wereldwijde bewustzijnsniveau stijgt, heeft Afrika een kans."

Wat levert dat hogere collectieve bewustzijn Afrika dan op?

"Dan zullen we inzien dat we Afrika de kans moeten gunnen zichzelf te ontwikkelen, los van voorgeschreven westerse concepten, zoals het doorgeslagen moderne arbeidsethos of het neoliberale denken. Alleen wanneer we meer spiritualiteit toelaten in het ontwikkelingsproces, maakt Afrika een kans."

Is dat geen wereldvreemde opvatting?

"Wie had in 1988 voorzien dat in 1989 de Berlijnse Muur en vervolgens het communisme ineens zou storten? Vandaag kan het collectieve wereldbewustzijnsniveau net zo sterk toenemen en net zoveel teweegbrengen als aan het einde van de jaren tachtig. Daar is niets wereldvreemds aan."

RALF BODELIER